

تغییرات
هویت اجتماعی

مامعه شناسی یکا

پایه نهمی

نام دبیر: مریم یابنده جهرمی
استان فارس: شهرستان مرودشت

Lm.yabandeh@Hotmail.com

درس دهم

YABANDEH

۲

چند نکته در مورد موقعیت

منظور از موقعیت اجتماعی ، جایگاهی است که فرد در جامعه یا در گروه اجتماعی دارد .

ما با شناخت موقعیت اجتماعی فرد ، درباره او اطلاعاتی به دست می آوریم .

کسب هویت های اجتماعی جدید با تغییراتی در موقعیت اجتماعی افراد همراه است .

تغییرات موقعیت انواع مختلفی (صعودی ، نزولی ، افقی) دارد .

فرد با چه کسانی در ارتباط است ؟

چه انتظاراتی باید از او داشته باشیم ؟

چگونه باید با او رفتار کنیم؟ (حقوق)

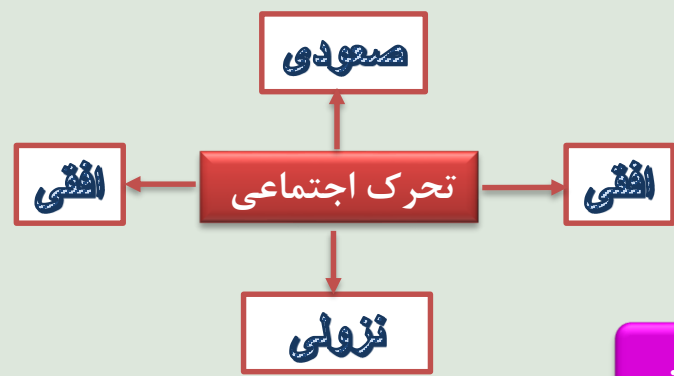
افراد چگونه هویت اجتماعی انتسابی و اکتسابی خود را به دست می آورند؟

افراد در بدو تولد هویت اجتماعی **انتسابی** خود را به صورت **انفعالی** در محیط خانواده و... می پذیرند .
سپس

با **گذر زمان** به گونه ای **فعال** با محیط اجتماعی برخورد کرده هویت **اکتسابی** خود را به دست می آورند
و متناسب با هویت اجتماعی جدید از موقعیت اجتماعی جدیدی برخوردار می شوند.

منظور از تحرک اجتماعی چیست؟

به جابه جایی افراد از یک موقعیت اجتماعی به موقعیت اجتماعی دیگر تحرک اجتماعی می گویند .

انواع تحرک اجتماعی عبارتند از:

تحرک افقی

جا به جایی افراد از یک موقعیت اجتماعی به موقعیت اجتماعی مشابه

فردی از یک بخش اداره به بخش دیگر منتقل می شود.

تحرک نزولی

جا به جایی افراد از یک موقعیت اجتماعی به موقعیت اجتماعی پایین تر

فردی از مدیریت عزل و به عنوان یک کارمند ساده به کار خود ادامه می دهد.

تحرک معمودی

جا به جایی افراد از یک موقعیت اجتماعی به موقعیت اجتماعی بالاتر

کارمند یک اداره مدیر می شود.

در همه کشورها رتبه بندی مشاغل وجود دارد ولی رتبه بندی در کشورهای مختلف یکسان نیست و برخی مشاغل در بعضی کشورها از اهمیت بیشتری برخوردارند و بالعکس .

موقعیت اجتماعی افراد **صرفاً تابع مشاغل** آنها نیست و به عواملی مانند :
علم - دین - تقوا - هنر - احترام - ثروت - شهرت - زیبایی و ...
نیز بستگی دارد .

انواع تحرك اجتماعى (صعودى-نزولى-افقى) مى تواند به دو دسته كلى تقسيم شود :

تحرك اجتماعى ميان نسلى

تحرك اجتماعى فرد نسبت به والدينش
در نظر گرفته مى شود .

مثلا

- * فرزند يك پزشك كارمند ساده يك اداره مى شود.
- * فرزند يك كارگر استاد دانشگاه مى شود.
- * فرزند يك كارمند ، كارمند مى شود.

تحرك اجتماعى درون نسلى

تحرك اجتماعى يك فرد در طول زندگى خودش
در نظر گرفته مى شود.

مثلا

- * كارگر خط توليد به قسمت بسته بندى محصولات منتقل مى شود.
- * مربى تيم ملى فوتبال، مربى يك باشگاه دسته دوم مى شود.
- * يك كاسب جزء مالك يك فروشگاه زنجيره اى مى شود.

- مسدود بودن راه ارتقا و تحرک اجتماعی صعودی را **انسداد اجتماعی** می گویند.
- باز بودن راه تحرک اجتماعی به معنای امکان دسترسی افراد محروم و کمتر برخوردار جامعه، به **موقعیتهای اجتماعی بالاتر** است.
- انسداد اجتماعی بیشتر در جوامعی وجود دارد که موقعیت اجتماعی افراد براساس **ویژگی های انتسابی** مانند وراثت، نژاد و ... تعیین می شود.
- در بسیاری از جوامع که مبتنی بر ویژگی های اکتسابی هستند، نیز شرایط به گونه ای است که در عمل، **راه تحرک اجتماعی بر محرومان جامعه بسته** می شود.
- مثلاً در جوامعی که رده بندی موقعیت های اجتماعی بر اساس سرمایه اقتصادی است، محرومان با انسداد اجتماعی مواجه اند.

با توجه به متن بالا به سوالات زیر پاسخ دهید :

- ۱- منظور از انسداد اجتماعی چیست ؟
- ۲- باز بودن راه تحرک اجتماعی به چه معناست ؟
- ۳- انسداد اجتماعی بیشتر در چه جوامعی وجود دارد ؟
- ۴- آیا در جوامعی که مبتنی بر ویژگی های اکتسابی هستند راه تحرک اجتماعی کاملاً بر محرومان باز است ؟

- ❑ در جوامع فئودالی غربی، موقعیت اجتماعی افراد به رابطه آنها با زمین بستگی داشت. برخی ارباب و گروهی رعیت بودند.
- ❑ در این جوامع، طبقه ای از مردم عادی هم وجود داشت که نه اشراف بودند و نه رعیت، به همین دلیل از آنها به طبقه سوم یاد می شد که شامل صرّاف، بنا، کفّاش و... بود. این طبقه هویت منفی و پست داشت و از نظر قانونی و اجتماعی از هیچ اهمیت و اعتباری برخوردار نبود؛ ولی به علت فواید و کارکردهایی که داشت، تحمل می شد.
- ❑ یکی از نویسندگان می پرسد که «طبقه سوم چیست؟» و پاسخ می دهد «چیزی نیست؛ اما می خواهد چیزی بشود»
- ❑ این طبقه همان طبقه متوسط بود که جهت کسب اعتبار برای خودش، به ارزیابی گروه های دیگر براساس مفید بودن یا نبودن آن ها پرداخت.

با توجه به متن بالا به سوالات زیر پاسخ دهید :

- ۱- در جوامع فئودالی غربی، موقعیت اجتماعی افراد به چه چیز بستگی داشت ؟
- ۲- منظور از طبقه سوم در جوامع فئودالی چیست ؟ شامل چه کسانی می شد ؟
- ۳- طبقه سوم در جوامع فئودالی چه هویتی داشتند ؟ علت تحمل کردن آن ها چه بود ؟
- ۴- پاسخ یکی از نویسندگان به سوال « طبقه سوم چیست ؟ » چه بود ؟
- ۵- طبقه سوم جهت کسب اعتبار برای خودش دست به چه کاری زد ؟

- طبقه سوم با ارزیابی اشراف، با معیار فایده مندی، آنها را بی اعتبار ساخت ، زیرا خود را تولید کننده و مفیدو اشراف را مصرف کننده و سربار جامعه معرفی می کرد.
- پذیرش این معیار توسط عموم مردم، به پیدایش فرهنگ فایده گرایی منجر شد .
- در فرهنگ فایده گرایی همهٔ انسان ها صرفاً براساس همین فایده مندیشان ارزیابی می شوند .
- این روند به شکل گیری جوامعی انجامید که در آنها وضعیت اقتصادی افراد، موقعیت اجتماعی آنها را معین می کرد و سایر ویژگی های هویتی به آن وابسته می شد.

با توجه به متن بالا به سوالات زیر پاسخ دهید :

- ۱- طبقه سوم چگونه اشراف را بی اعتبار ساختند ؟
- ۲- چه عاملی موجب پیدایش فرهنگ فایده گرایی شد ؟
- ۳- در فرهنگ فایده گرایی افراد بر چه مبنایی ارزیابی می شوند ؟
- ۴- توضیح دهید « جوامعی که در آنها وضعیت اقتصادی افراد، موقعیت اجتماعی آنها را معین می کند» چگونه بوجود آمدند ؟
- ۵- جامعه ای را مثال بزنید که برخی هویت افراد را می پذیرد و برخی را منع می کنند ؟

آیا اعضای جهان اجتماعی می توانند هر نوع هویت اجتماعی را کسب کنند؟

خیر - در جهان های اجتماعی مختلف فرصت های پیش روی افراد برای تحرک اجتماعی و کسب هویت های جدید متفاوت است و هر جامعه ای به تناسب عقاید و ارزش هایی که دارد برخی تغییرات هویتی و تحرک های اجتماعی را تشویق و برخی دیگر را منع می کنند.

❖ هر یک از جهان های اجتماعی زیر به به چه گروهی اجازه تحرک اجتماعی صعودی می دهد؟

امکان تحرک اجتماعی صعودی	نوع جهان اجتماعی
برای آن نژاد خاص امکان تحرک صعودی را فراهم می کند.	جامعه ایی که براساس ارزش های نژادی شکل گرفته است .
برای کسانی که منابع ثروت را در اختیار داشته باشد.	جامعه ای که براساس ارزش های اقتصادی شکل گرفته است.
برای کسانی که ارزش های دنیوی را به رسمیت می شناسند .	جهان سکولار که براساس ارزش های دنیوی شکل گرفته است .
برای کسانی که ارزش های معنوی را به رسمیت می شناسند .	جهان دینی و معنوی

در جهان سکولار به چه هویت هایی اجازه ظهور و رشد داده نمی شود ؟

✓ در این جهان به **هویت دینی و معنوی** افراد اجازه ظهور و بروز اجتماعی داده نمی شود . برای نمونه در برخی کشورهای غربی به دختران محجبه اجازه تحصیل داده نمی شود.

✓ در این نوع جهان **امکان رای دادن به قوانین الهی نیز وجود ندارد** . برای نمونه در سال ۱۹۹۱ اکثریت مردم الجزایر به حاکمیت اسلامی رای دادند اما کودتای نظامی مانع از اجرای نتایج انتخابات شد و رئیس جمهور وقت آمریکا در دفاع از این کودتا گفت مردم الجزایر نیاز به دموکراسی کنترل شده دارند .

در جهان معنوی به چه هویت هایی اجازه ظهور و رشد داده نمی شود ؟

هویت هایی که **ابعاد الهی انسان** را نفی می کنند را به رسمیت نمی شناسد و به آنها اجازه رشد داده نمی شود.

تغییرات هویتی افراد در جامعه به دو شکل انجام می شود:

خارج از چارچوب عقاید و ارزش های پذیرفته شده جامعه

این نوع تغییرات هویتی افراد با هویت جهان اجتماعی **ناسازگار** است و به **تعارض فرهنگی** منجر می شود .

مثلا

شیوه پوشش برخی افراد که با عقاید و ارزش های جامعه ناسازگار است .

در چارچوب عقاید و ارزش های پذیرفته شده جامعه

این نوع تغییرات هویتی افراد با هویت جهان اجتماعی **سازگار** است و مورد **تشویق و تایید جامعه** قرار می گیرد .

مثلا

فردی که در چارچوب عقاید و ارزش های جامعه به نوآوری دست می زند و از این طریق موقعیت اجتماعی خود و بخشی از افراد جامعه را ارتقا می بخشد مورد تایید و تشویق جامعه قرار می گیرد.

تعارض فرهنگی چگونه شکل می گیرد ؟

اگر تغییرات هویتی افراد خارج از مرزهای مورد قبول جهان اجتماعی رخ دهد و شیوه هایی از زندگی را که با عقاید و ارزش ها در تقابل هستند به دنبال بیاورد ، تعارض فرهنگی ایجاد می شود .

تعارض فرهنگی

اضطراب ها و نگرانی های اجتماعی فراوان در جامعه

علل تعارض فرهنگی عبارتند از

علل بیرونی

این علل به دلیل تاثیرپذیری از جهان های اجتماعی دیگر است.

علل درونی

این علل به نوآوری و فعالیت های اعضای جهان اجتماعی مربوط می شود.